

XVI. YÜZYILIN SONLARINDA BİR KÂDİRÎ ŞEYHİ: SEYYİD İSMAİL EFENDİ VE VAKFI

A KÂDİRÎ SHEIKH IN THE LATE 16TH CENTURY: SAYYID ISMAIL
EFENDI AND HIS WAQF

UYSAL DIVRAK*

Sorumlu Yazar

Öz

İctimâî, iktisadî ve hukukî boyutları ile Osmanlı Devleti'nde hayatın her boyutuna sirayet etmiş, toplumun bütün kesimlerinden insanlar tarafından oluşturulmuş olan vakıf kurumu, sosyal hayat üzerinde derin izler bırakmıştır. Vakıflar, padişahlar, hanedan üyeleri, üst düzey devlet adamları, zengin ve elit kişiler tarafından kurulmuştur. Abdülkadir Geylânî Hazretlerinin torunlarından Şeyh Seyyid İsmail Efendi, Osmanlı padişahı III. Mehmed (1595-1603) zamanında, İstanbul ve civarında yaşamış ve buralarda vakıf kurmuştur. Babası Yorgânî Gâzî Emir ismi ile de anılan Seyyid Mehmed Nurullah'tır. İsmail Efendi, babasından kalan servetin yanı sıra kendi girişimleri ile elde ettiği paralar ve mülkleri ile vakıf kurmuştur. Seyyid İsmail Efendi, babasının kurduğu zaviye ve vakfa da mütevellî olmasına ilaveten İstanbul'da bulunan tekkede de şeyh olarak hizmette bulunmaktadır. Ev ve dükkân kiralari, padişahların verdiği ihsanlar ve çeşitli gelirler ile vakfın finansmanını sağlanmaktadır. Kurulan vakıf; cami, bîmarhane, aşevi, zaviye ve tekke olmak üzere farklı yapı gruplarından oluşan külliye formundadır. Çalışma, Başkanlık Osmanlı ile Tapu Kadastro ve Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivleri'nde tespit edilen vakfiye kayıtları ve konuyla ilgili bilgi ve belgelerden hareketle hazırlanmıştır. Şeyh Seyyid İsmail Efendi'nin kısaca hayatı, kurduğu vakfın yapı öğeleri, vakfın gelirleri ve şartları hakkında bilgiler verilmiştir. Şeyh İsmail Efendi Vakfı özelinden hareketle Osmanlı Devleti'nin vakıf kurumunu açıklama gayreti dahilinde vakıfların nasıl işlediğini, gelir ve gider dengelerini ortaya koyarak sonraki vakıf çalışması yapacaklara da katkı sunması beklenmektedir.

Anahtar kelimeler: Osmanlı, Vakıf, III. Mehmed, Kâdirî, Şeyh İsmail Efendi, Abdülkadir Geylânî

Abstract

The institution of foundation, which was extended to each dimension of the life in the Ottoman State with its conventional, financial and judicial dimensions, left deep traces on social life by penetrating to the deep into life thanks to the foundations settled by the people from all

Araştırma Makalesi / Künye: DIVRAK, Uysal. "XVI. Yüzyılın Sonlarında Bir Kâdirî Şeyhi: Seyyid İsmail Efendi ve Vakfı". *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Velî Araştırma Dergisi*, 119 (Eylül 2026), s. 429-449. <https://doi.org/10.60163/tkhcbva.1613344>

* Dr. Öğr. Üyesi, Munzur Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi · Tarih Bölümü, e-mail: uysaldivrak@gmail.com; ORCID: 0000-0003-3750-8396

sides of the community. The waqfs were founded by the members of the dynasty - especially the sultans -, high ranking dignitaries, rich and respected people. Sheikh Sayyid Ismail Efendi, one of the descendants of Abdulkadir Geylânî Hazretleri, lived in and around Istanbul during the reign of Ottoman Sultan Mehmed III and established a foundation there. His father was Sayyid Mehmed Nurullah, also known as Yorgânî Ghazi Emir. Ismail Efendi consecrated his property inherited from his father, his money, that he earned with his struggles, and his possessions Ismail Efendi was the sheikh in the dervish lodge in Istanbul as his main duty in addition to being the trustee of his father's lodge and foundation. The foundation is in the form of a complex, comprising various building groups, including a mosque, bîmarhane, soup kitchen, zawiye and tekke. The study was prepared by scanning the foundation records and related information and documents found in the Archives of the Presidency of the Ottoman Empire, Land Registry Cadastre and General Directorate of Foundations. The study provides information about the life of Sheikh Seyyid İsmail Efendi, the foundation's structural elements, the revenues and conditions of the foundation. It attempts to explain the institution of waqf in the Ottoman Empire with a special focus on the Sheikh Ismail Efendi Foundation. It is expected to contribute to future foundation studies by revealing how the foundations functioned and their income and expenditure balances.

Keywords: Ottoman, Waqf, Mehmed III, Kâdirî, Sheikh Ismail Efendi, Abdülkadir Geylânî

Giriş

Genellikle hayrat anlayışıyla tesis edilen vakıflar, Osmanlı toplumunda, Türk ve İslam Devletleri'ndeki sistemin devamı olarak ortaya çıkmış, kısa zamanda büyük bir gelişme göstererek şehirlerin kurulup büyümesinde, sosyo-kültürel ve dini ihtiyaçların karşılanmasında önemli bir rol oynamışlardır (Uzunçarşılı, 1941, 281-282; Yediyıldız, 2003, 8). Vakıf, hukukî bir akid olup kişinin Allah'a yakın olmak amacıyla menkul ve gayrimenkul mal ve mülklerini dinî, hayrî ve sosyal bir amaca tahsis etmesidir (Yediyıldız, 2003, 9). İslam toplumlarında önemli bir yere sahip olan vakıflar, bilindiği üzere dinî-hukukî bir müessesedir (Köprülü, 1942, 1). Her ne kadar İslâm'dan önce bu tür kurumların olduğu söylene de (Berki, 1958, 19) Türklerde vakfın daha çok Müslüman olduktan sonra inkişaf ettiği anlaşılmaktadır (Ertem, 1999, 32).¹ Vakfın menşeyinin İslâm kaynaklı olduğunu ifade edenlerle birlikte bir kısım batılı müelliflerin, vakfın İslâm'dan önce de var olduğu ve İslâm medeniyetine başka medeniyet ve kültürlerden miras kaldığını veya onların tesiriyle böyle bir müessesenin ortaya çıktığına dair iddialar da vardır (Usta, 2015, 16). Osmanlı toplum düzeni içerisinde vakıf, ihtiyaç kavramını karşılamaktadır. İhtiyaçların ortaya çıktığı yerlerde oluşturulan vakıflar bazen çeşitli binaların bir arada olduğu külliyeler bazen de tek bir bina şeklinde olabiliyordu. Kırsal bölgelerde ya da kentlerde, sağlıktan eğitime, sosyal yardım hizmetlerinden dini hizmetlere kadar geniş bir yelpazede kurulan bütün kurumlar, vakıflar aracılığıyla faaliyet yürütmektedir (Köç, 2021, 142).

¹ Vakıfları insanlık tarihi kadar eski olduğunu iddia eden ve Hz. İbrahim tarafından yapılan vakıfların mevcudiyetinden de bahsedenler mevcuttur. Bu görüşe göre vakıfların ilki, bütün insanların ibadet etmesi için tahsis edildiği ve alım-satımına da konu olmadığı için Kâbe'dir (Keskin, 1996, 184).

Osmanlı toplumunda vakıflar genellikle mescit, mektep, medrese, kütüphane, cami, yol, köprü, çeşme, hastane ve su kuyusu yaptırmak gibi (Berki, 1962, 11) dinî, sosyal, kültürel ve ekonomik fonksiyonlar icra etmiştir (Barkan, 1942, 354; Öztürk, 1983, 439). Vakıf kurmaktaki asıl gaye dünyada hayırla yad edilmek ve ahiret saadetini kazanmaktır. Helal olarak kazandığı mal veya mülkünü Allah için sarf edenler bu amaca ulaşabilirler (Diclehan, 2019, 175). Vakıf tanımlamalarındaki belirleyici özellikler, bir malın kamu hizmetine tahsil edilmesidir. Bundan dolayı o kurum sosyal içerik kazanmaktadır (Ertem, 1999, 26). Vakıfların tesis konuları çok farklılık göstermektedir. Cami, tekke gibi tamamen dinî, medrese, okul, kütüphane gibi eğitim tesisleri dışında yollar, sokaklar, köprüler, su kemerleri ve yolları, fener kuleleri gibi bütün kamu hizmetleriyle, hastaneler, hanlar, dul yurtları, imaretler ve çamaşırhaneler gibi tesisler özel vakıfların gelirleriyle karşılanıyordu. Muhtaç kişilere para yardımı, yetim kızlara çeyiz, mahpus borçluların borçlarının ödenmesi de vakıflar tarafından karşılanıyordu. Yaşlı köylülere elbise, öğrencilere yemek ve elbise, kuşlara yem ve su temini için aynî yardım vakıfları da vardı (Selçuk, 1965, 22). Sermayesinin tamamının veya bir kısmının nakit paradan oluştuğu vakıflar da bulunmaktadır. Gayrimenkul vakıflardaki kira geliri nasıl vakfın gayesine göre kullanılıyorsa, para vakıflarında da vakfın sermayesi olan nakit para işletildikten sonra elde edilen gelir vakfın amaçları doğrultusunda harcanmaktadır (Yenice-Yenisu, 2017, 71). Vakfın, ahiret ve sevap düşüncesiyle mi, kendisinden sonra gelecek çocuklarına bir geçim kaynağı bırakmak kaygısıyla mı ya da malını müsadere eden kurtarma gibi düşüncelerle mi kurulduğu konuları tartışmalıdır. Kuruluş amacından uzaklaşmış vakıflar da belgelerde sıklıkla görülür. Yönetim sisteminde bazı düzensizliklerin yani yaptıkları israftan kaynaklanan kötü idarenin boşalan vazifelere yeteneksiz kişileri getirmesi, eş, dost ve akrabaya yeni kadroların açılması gibi nedenlerden vakıfların zarara uğratıldığı bilinmektedir (Yediyıldız, 2003, 194-195).

Osmanlı vakıflarıyla ilgili birçok çalışma ve araştırma yapılmıştır. Genel olarak, şahıs ve müesseselere ait vakıf ve vakfiyelerin incelenmesi şeklinde görülür. Ayrıca vakıfların iktisadî, hukukî, dinî, sosyo-kültürel, beledî yönleri tanıtılmaya çalışılmıştır. Vakıflar konusunda Bahaeddin Yediyıldız (Yediyıldız, 2003) öncü niteliğinde çalışmalar yapmıştır. 1938'den günümüze kadar yayımlanan Vakıflar Dergisi de önemli bir boşluğu doldurmaktadır. Yapılan bu çalışma Seyyid ve şeyh olan İsmail Efendi'nin kurduğu vakfın vakfiyesinden istifade edilerek hazırlandı. Vakfın işletimi ve sahip olduğu mülklerin çeşitleri açısından diğer vakıflardan farklı olup bu konuda çalışma yapacaklara katkı sunacaktır.

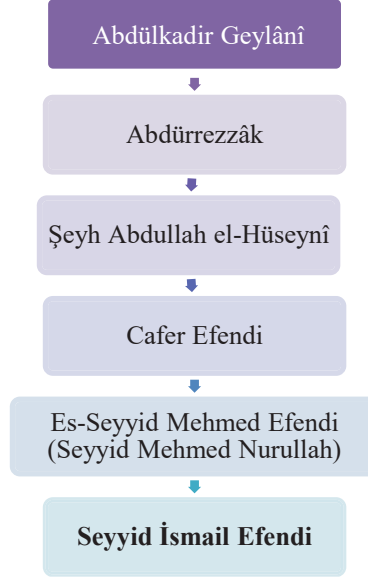
Hazreti Ali'nin büyük oğlu Hasan ve küçük oğlu Hüseyin'den gelen soy bağları günümüze kadar gelmiştir. Hazreti Hasan'dan gelen kola "şerif" ve Hazreti Hüseyin'den gelen kola "seyyid" denilmektedir (Uzunçarşılı, 1998, 161). Hz. Hüseyin'in soyundan gelenler için seyyid, Hz. Hasan'ın soyu için şerif unvanı kullanıldığı ifade edilse de bu ayrım net ve kesin değildir. Seyyid ve şerif kelimeleri birbirleri yerine kullanılmıştır (Işık, 2013, 24). Sözlükte "efendi, bey, önder, sahip, faziletli, kerim" anlamlarına gelmektedir (Küçükaşçı, 2009, 40). Seyyid kelimesinin türetildiği fiil "efendi, malik, şerif, faziletli, kerim, halim, kavminin sıkıntısına tahammül eden, reis, önde gelen kişi, başkan, köle ve hizmetçileri olan, bir cemaatin

mütevelli, insanlara liderlik yapan, yönetici ve öncü olan, kadri yüce olan” gibi anlamlara da gelir (Işık, 2013, 22). İsmail Efendi soyunun Hz. Ali ve Hz. Fatma’dan gelmesinden dolayı *seyyid* unvanını kullanmaktadır. Şeyh Seyyid İsmail Efendi de benzer gayelerle ile aile vakfı tesis etmiştir. Bu vakıf mütevelliler tarafından idare olunduğu için idareleri bakımından gayr-ı mazbut vakıflar kategorisine ve kuruluş amacına göre de hayrî vakıf olarak tanımlanabilir. İsmail Efendi’nin İstanbul’da kurduğu vakıf, iktisadî gelişmelerde yerini alarak toplumsal gelişimine ve kültürel zenginliğe katkı sunmuştur. Bu çalışma sadece bir kişinin kurduğu vakıf üzerinden dönemin farklılıklarını ve benzerliklerini ortaya koymaya çalışmaktadır. Ayrıca İsmail Efendi’nin kurduğu vakıf aracılığıyla Osmanlı İstanbul’undaki dinî, iktisadî, beledî ve kültürel yönleri ortaya konuldu. Vakfın topluma ve devlete karşı sorumluluklarının neler olduğu ortaya konularak benzer çalışmalara katkıda bulunacaktır. Çalışma, vakfiyeden yola çıkarak İsmail Efendi’nin menkul ve gayrimenkullerini tespit ve tahlil ederek İstanbul’un sosyal ve iktisadi hayatında vakfın rolünü ortaya çıkarmaktadır.

1. Vakıf: Şeyh Seyyid İsmail Efendi ve Vakfiyesi

Osmanlı Devleti’nin hüküm sürdüğü bölgelerde önemli bir yere sahip olan tarikatlardan biri Kâdirî tarikatıdır. Kurucusu Muhyiddin Abdülkâdir-i Geylânî’dir. Bugün İran’ın kuzeybatı tarafındaki Geylân/Gilân bölgesinde yer alan Neyf kasabasının Büştîr köyünde 470/1078 yılında doğmuştur. Soyu baba tarafından Hz. Hasan’a, anne tarafından ise Hz. Hüseyin’e dayanmaktadır (Çakır, 2015, 159). Şeyh Seyyid İsmail’in silsilesi Geylânî’nin oğlu Abdürrezzâk Geylânî’ye ulaşmaktadır (Çakır, 2021, 418). Kaynaklar dört kadınla evli olduğunu (Uludağ, 1988, 234) ve bu kadınlardan yirmi altı çocuğunun dünyaya geldiğini yazmaktadır (Tanrıkulu, 2016, 115). İslâm dünyasında en yaygın tarikatlardan olan Kâdirî tarikatının Esediyye, İseviyye, Ekberîyye, Yâfiyye, Eşrefiyye, Hilâliyye, Rumiyye-İsmailiyye, Garîbiyye, Hâlisiyye, Sumâdiyye, Makdisiyye, Müşerriyye, Nehâriyye, Nesîmiyye, Tavâşiyye, Uceyliyye, Zeylaiyye, Beceliyye, Bekkâiyye ve Ehdeliyye adıyla bilinen muhtelif kolları vardır (Çakır, 2021, 230).

Seyyid İsmail Efendi, İstanbul Ayakapı semtinde medfûn Yorgânî Gâzî Emir adıyla meşhur *Seyyid Mehmed Nurullah*’ın oğludur (BOA, TK.GM.d, 2179/4). Bazı kayıtlarda kendisinden “Yorgânî Şeyh Seyyid İsmail Efendi” (BOA, C.EV., 614/30993) ve “Sirkeci Emir” (BOA, HAT. 207/10871; C.EV., 586/29589; AE.SSLM.III, 189/11368) adıyla da bahsedilmiştir. Evliyâ Çelebi onun kabrinin İstanbul’da Gül Camii yakınında Sirkeci Tekkesi yanında olduğunu yazmaktadır (Kahraman-Dağlı, 2003, 338). Vakfiyeye göre, babası *Es-Seyyid Mehmed (Nurullah)* (Şeyh Muhammed el-müştehir bi-Buyurgânî) olup Abdülkadir Geylânî neslindendir ve bu zat H.977/M.1569-70 tarihinde hayattadır. Nitekim bu tarihte Kâdirî tarikatının temsilcilerinden biridir. Mehmed Efendi’nin babası, Bursa’ya yerleşen Cafer Efendi, onun da babası Şeyh Abdullah el-Hüseynî ve nihayet onun babası da Şeyh Abdürrezzâk’tır (Çakır, 2021, 418-422). Kimi kaynaklar Şeyh İsmail Efendi’nin *ehl-i işret* olduğunu ve bu sebeple şeyhülislamlığa şikâyet edildiğini, ancak müdekkiklerin huzurunda şarabı sirkeye dönüştürdüğü için Sirkeci lakabıyla anıldığını belirtmektedir (Çakır, 2021, 424).

İsmail Efendi'nin silsilesi yukarıda işaret edildiği gibi Abdülkadir Geylânî'ye kadar devam etmektedir. Dönemin kronikleri araştırıldığında İsmail Efendi'nin biyografisi hakkında tafsilatlı bilgi bulunmamaktadır. Ayrıca Osmanlı arşiv vesikalarında da hayatından ziyade vakıf görevlilerinin atanma, ücret ve cami-mescit gibi yerlerin tamirat, kira konusundadır. Bu belgeler de çalışmanın amacı dışındadır.

Şeyh İsmail Efendi Vakfiyesi'nin orijinal nüshası, Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü Arşivi Vakf-ı Cedîd kataloğu içerisinde yer almaktadır (TKG. KK. VKF. Cd.43-2184/2230/15) Bu kataloğun 15 numarasında kayıtlı olup deri ciltli, şemseli ve tezhiplidir. Vakfiyenin bir nüshası, Başkanlık Osmanlı Arşivi'nde, TK.GM.d fonu 2179 numarada bulunmaktadır. 15,5 x 24,5 cm. boyutlarında defter halindeki bu vakfiyenin iç kapağında vakfiyenin Evkâfû'l-Harameyni's-Şerîfeyn müfettişi Kethüdazâde Mehmed tarafından 1125/1713-14 yılında incelendiğine ilişkin bilgi yer almaktadır. Ondan sonra Sultan III. Mehmed'in tuğrasıyla vakfiye metnine giriş yapılmıştır. Tuğra, mavi, kırmızı, yeşil renkli çiçek resimleriyle süslenmiştir. İlk sayfa 11 satırdan oluşmaktadır. Burada Arapça dualar yer almaktadır. Vakfiye, iki varak boş olmak üzere toplam 25 varak ve 50 sayfadır. Dua kısmından sonra vakıf literatüründe hayrat adı verilen hizmet birimleri, ardından gelir getiren akarât sayılmaktadır. En sonunda şahitlerin adı ve vazifeleri ve vakfiyenin tanzim tarihi (H.01.N.1005/M.18 Nisan 1597-H. 30.N.1005/M.17 Mayıs 1597) yazılmıştır.²

² Vakfiyenin şahitleri, şeyhülislam, nakibü'l-eşraf kaymakamı ve paşa unvanına sahip 13 kişi, mevleviyet unvanına sahip 10 kadı, ağa unvanlı 11 kişi, değişik camilerde imam olarak görev yapan 2 kişi, çelebi ünvanına sahip 4 kişi, 1 seyyid, 1 kâtip, bir mülazım ve bir efendi unvanlı toplam 44 kişiden ibarettir. Şahitlerin isimleri şöyledir: Şeyhülislâm Mevlânâ Hazret-i Mehmed Efendi ibnü'l-merhûm Bostan Efendi, Nakibü'l-eşraf Hazret-i Saadeddin Efendi ibnü'l-merhûm Hasan Can Efendi, Hazret-i İbrahim Paşa ibn Abdurrahman, Hazret-i Mehmed Paşa ibn Abdüssamed, Hazret-i Halil Paşa ibn Abdülhamid, Hazret-i Hızır Paşa ibn Abdülkadir, Hazret-i Hasan Paşa ibn Abdullah, Hazret-i Cafer Paşa ibn Abdülâher, Hazret-i Hasan Paşa ibn Mehmed Paşa, Hazret-i Mehmed Paşa ibn Sinan Paşa,

Vakfın hayratı, türbe, zâviye, bîmarhâne ve aşevinden ibarettir. Vakfiyeye göre, zaviyenin tevliyetini evlâdiyet şartıyla Şeyh İsmail'in çocukları, nesli son bulduğunda ise seyyidler tasarruf edeceklerdir. Vakfın nükûdunun mütevellisi ise Sarây-ı Âmire-i Cedîd'de Saray Ağası olacak ve kendisine günlük iki akçe ödenecektir.

Zaviyede her gün sofraya kurulacak ve burada yenecek ekmek için günlük dört akçe, yemek yapımında kullanılacak koyun eti ve pirinç için ikişer akçeden dört akçe ayrılacaktır. Ayrıca dört akçeye pirinç alınıp Cuma geceleri gelen-giden misafirlere ikram edilecektir. Zaviyenin aydınlatılması için bir akçeye mum alınıp aydınlatma ihtiyacı karşılanacaktır. Onarım ve diğer giderler için de iki akçe harcanması öngörülmüştür (BOA, TK.GM.d., 2179).

Zaviyenin hizmetlerini yerine getirecek görevlilerden türbede hizmet verecek olan iki kişiye günlük iki akçe verilecektir. Bu görevliler, türbede saygısızca hareket edenleri uyaracak ve Kur'an okuyup sevabını vâkıfın ruhuna bağışlayacaklardır. Zaviye görevlilerinin ücretleri için dönemin padişahı günlük ödenmek kaydıyla 10 akçe tahsis etmiştir.

2.Vakfın Akarâtı

Şeyh İsmail Efendi, vakfına tarlalar, dükkânlar, evler ve nakit paradan oluşan zengin bir akar bağlamıştır. Bunların önemli bir bölümü padişah tarafından ihsan edilen mülklerden oluşmaktadır. Diğer kısmının ise babasından kalan miras mallardan olduğu tahmin edilmektedir. Vakfiyede nitelikleri belirtilen bu akarlar ekler kısmında ayrıntılı bir şekilde verilmektedir. İsmail Efendi'nin vakıf gelirleri oldukça çeşitlidir. Bunların menkul ve gayrimenkul olarak tarif edileceği gibi dönemin padişahı tarafından yapılan ihsanlar da bulunmaktadır. Padişahların bu tür vakıflara yardımlarda bulundukları sıklıkla görülen bir uygulama olarak gözükmektedir (Köç, 2016, 808). Vakfın en önemli gelir kalemlerinden birisi de ev ve dükkânlardan alınan kira gelirleridir. Sultan II. Bayezid'in(1481-1512) Edirne'de kurmuş olduğu vakfın da benzer şekilde önemli bir bölümünün gayrimenkullerden alınan kira gelirleri olduğu görülmektedir (Orbay, 2012, 117). Şeyh İsmail Efendi'nin vakfının gelir getiren mülkleri dönemin şartları düşünüldüğünde oldukça yüksek bir meblağa karşılık gelmektedir. Örnek vermek gerekirse Sultan Murad tarafından ihsan edilen Emir Hacı Çiftliği 900 dönüm ekilebilir tarladır. Vakfiyede bu tarlayı ihsan eden padişahın kaçınıcı Murad olduğu bilgisi bulunmamaktadır. Ayrıca kiralanan mutfak gereçleri,

Hazret-i Mehmed Paşa ibn Abdüllkavi, Hazret-i Hasan Paşa ibn Abdülmennan, Hazret-i Mahmud Paşa ibn Abdüllkavi, Hazreti Hasan Paşa ibn Abdülmetin, Hazret-i Kurd Paşa ibn Abdülmenat, Mevlana Hazret-i Monla Ahmed Efendi, Mevlana Hazret-i Mehmed ibnü'l-merhum Kara Çelebi Efendi, Mevlana Hazret-i Sunullah Efendi ibn merhûm Cafer Efendi, Mevlana Hazreti Abdülbaki Efendi, Mevlana Hazret-i Mustafa Efendi ibn merhûm Sinan Efendi, Mevlana Hazret-i Mehmed Efendi ibn Hazret-i Saadeddin Efendi, Mevlana Hazret-i Yahya Efendi, Mevlana Hazreti Abdülhalim Efendi ibn merhûm Mehmed Efendi, Mevlana Hazret-i Mehmed Efendi ibn merhûm Mustafa, Mevlana Hazret-i es-Seyid Yahya Efendi ibn es-seyyid Mahmud, Gazanfer Ağa ibn Abdullah, Mustafa Ağa ibn Abdulhamid, Osman Ağa ibn Abdülhatan, Mehmed Ağa ibn Abdülmalik, Ömer Ağa ibn Abdülmennan, Nasır Ağa ibn Abdullah, Yusuf Ağa ibn Abdullah, Berhan Can Ağa ibn Abdüsselam, Osman Ağa ibn Abdulveli Gulam-ı Bab-ı Sadat, Mehmed Ağa ibn Abdürahim Gulâm-ı Bâb-ı sâdat, Mustafa Ağa ibn Abdullah, Mehmed bin Yusuf İmam-ı Gül Câmi, Musa Halife ibn Tûrâbî İmam-ı Beykoz, Mîr Çelebi bin Mehmed, Mehmed Çelebi bin Hüseyin, es-seyyid Mustafa Efendi ibn-i es-seyyid Abdullah, Mehmed Çelebi ibn Hoca Mahmud, Mehmed bin Şaban el-katip, Ateş Efendi ibn İbrahim, Sinan Efendi Mülazim, Murad Halife İmam, Mehmed ibn Asar, Bağçecizade Ali Çelebi.

nakit paralar, kiralanan dükkân, ev ve odalar olmak üzere oldukça çeşitlidir (BOA, TK.GM.d., 2179).

3. Vakfın İşletimi

Şeyh İsmail Efendi, vakfının işletilmesi konusunda da gerekli önlemleri almış ve bunu vakfiyede ayrıntılı şekilde düzenlemiştir. Buna göre, Şeyh İsmail Efendi'nin vakfının zâviye, imaret ve camiden oluşan hizmet birimleriyle sosyal ve dinî hizmetleri yürüttüğü görülmektedir. Bir taraftan tekke fukarası olarak da adlandırılan dervişler şeyhin nezaretinde terbiye alıyor, diğer yandan zaviyenin işlerini görüyorlardı. Zaviyeye gelen misafirler zaviyede kaldıkları süre içinde imareten yiyip içiyor, ikamet ediyor, şeyhin sohbetine iştirak ediyorlardı. Camide beş vakit namaz kılınıyor, Kur'an okunuyor, dua ediliyor ve hasıl olan sevap padişahlar başta olmak üzere vakfiyede belirtilen zatların ruhlarına bağışlanıyordu. Vâkıfın ekilebilir arazileri ekilip biçiliyor, elde edilen mahsulün bir kısmı vakfın ihtiyaçları için harcanıyor, kalanı ise satılarak vakfa gelir sağlanıyordu. Vakıf gelirlerinden bir bölümü Medine fakirlerine gönderiliyordu ki bunun miktarı 10 akçeydi. Ayrıca üç köle satılarak hâsıl olan paranın işletilmesi sonucunda elde edilen günlük bir akçe de buna dâhildi. Bu paradan hâsıl olan diğer kârlar, müteveli tarafından tasarruf edilmektedir. Vakfiyede bu paranın nasıl işletileceğine dair bilgi bulunmamaktadır. (BOA, TK.GM.d., 2179/15). Osmanlı ile ortaya çıkan para vakıfları bir nevi kredi müessesesi gibi çalışarak devlet ekonomisi içerisinde önem kazanmıştır. İbn-i Kemal (Kemalpaşazâde) para vakıflarının caiz olduğunu ifade etmekle birlikte bunun karşısında görüş bildiren din alimleri de mevcuttur (Dumlu, 2015, 312).

Vakfiyeye göre, vakfın idaresinden müteveli sorumlu ve vakfın işlerini düzgün şekilde yürütmek esas görevi olacaktır. Müteveli olarak da Küçük Hoca oğlu Şeyh Mehmet belirlenmişti. Müteveli ayrıca, vakfın akarlarını koruyacak ve işleri hukuka uygun şekilde icra edecektir. Şeyh İsmail Efendi, vakfının kendi evlatlarına ve onlardan sonra gelenlere meşrû olduğunu da vakfiyede belirtmektedir (BOA, TK.GM.d., 2179/20).

Vakfın hizmetlerini gören her görevliye verilecek ücretler, yapacakları işler tek tek vakfiyede sayılmıştır. Uzun tarla karşısındaki derenin diğer tarafında hudutları bilinen çayırların öşürlerinin yarısı hizmetleri karşılığında İsmail Efendi'nin kurduğu vakfın nazırı olan Dârüssaâde Ağası ile mütevellisine verilecekti. Çayırların öşürlerinin diğer yarısı da vakfın diğer görevlilerin maaşları için ayrılacaktır. Bilindiği üzere Daârüssaâde Ağası Osmanlı topraklarında bulunan Haremeyn ve selatin vakıflarının nezaret görevini uhdesinde bulundurmaktadır (Uzunçarşılı, 1988, 177-178).

Vakfa ait Beykoz'daki tekkede yapılan işler için gerekli masraflara günlük 10 akçe ödenmesi gerekiyordu. Yine hizmetleri karşılığında türbedara, vakfın gelirlerini tahsil eden câbiye³ ve tekkenin kandillerini yakan görevliye günlük birer akçe veriliyordu (BOA, TK.GM.d., 2179/15).

Zâviyedeki fakirlerin ekmek ihtiyaçları için günlük 6 akçe ayrılması öngörülmüştür. Köleler, körler ve hizmet göremeyecek kişilerin ihtiyaçları da bu meblağdan karşılanıyordu. Personel ücretleri ile fakirlere yapılan harcamalar, çayır

³ Cabi: Vakıf gelirlerini toplamakla görevli tahsildar (Yediyıldız, 2003, 369).

ve tarlaların öşür, nukudun işletim kârları ve icare-i zemin gelirlerinden ödeniyordu (BOA, TK.GM.d., 2179/18).

Vakfiyeye göre vakfa ait *emir-i harç* yerleri vâkıfın kendi soyundan olan Mehmed Çelebi ibn İsa Bali tarafından tasarruf edilmesi gerekiyordu. Bu yerlerden sağlanan 10 akçelik gelire 10 akçe daha ilave edilerek toplam 20 akçe vâkıfın validesinin zaviyesine verilecekti. Zaviyeye bitişik Kazgancı Hasan Çelebi'den satın alınan bir menzil camiye dönüştürülerek içinde cemaatle beş vakit namaz kılınacaktı. Cami şerif karşısındaki 10 arşın ölçüsünde zaviye-i kadimeye bir oda ile çevresine biri mutfak olmak üzere 20 adet hücre (oda) yapılacaktır. Bu cami ve mutfak dışındaki odaların tabanı ikişer kebe (keçe) ile döşenecektir. Misafirlerin kullanması amacıyla Gerede yastıkları temin edilecektir. Misafirin arkasına verilen, sırtını rahat ettiren, soğuk olan duvarla temasın kesilmesini sağlayan yastıklar yün, pamuk, kamyş ve çeşitli otlarla doldurulmaktadır (Küçükkurt, 2024, 1521). Kolay ulaşılabilen ve nispeten daha ucuz olduğu için seçilmiş olması muhtemeldir. Cami ve mutfaktaki alet ve eşyalar kaydedilerek muhafaza edilecektir. Hücrelerden ikisinde kayyımlar ve türbedarlar, diğerlerinde ise fakirler (dervişler) kalacaktır. Söz konusu fakirler vâkıfın merhum babasının fukarasıdır. Her hücrede kalan kişiye günlük bir akçe ücret verilecektir (BOA, TK.GM.d., 2179/12).

Sultan Süleyman Han imareti tarafından vakfa tahsis edilen günlük 20 akçe ile Ayasofya-i Kebir gelirlerinden tahsis edilen günlük 25 akçeden -ki toplam 45 akçe eder- günlük her hücreye 3 akçe ayrılarak bir hücrede kalana dört akçe olarak ödenecektir. Bir hücrede kalan misafire ikişer kebe (Sami, 1317, 1143)⁴ ve birer Gerede yastığı sunulacaktır. Vâkıfın türbesine bitişik olan 9 evden üçünde öncelikle kendisi, daha sonra evlatları nesli kesilinceye kadar kalacaklar; fakat oğlu Seyyid Mehmed hayatta olduğu sürece diğer evlatları bundan yararlanamayacaktır (BOA, TK.GM.d., 2179/13).

Zâviyenin şeyhi, türbenin üzerinde bulunan evlerde oturması şart koşulmuştur. Şayet ev kiraya verilirse gelirin 1/3'ü zaviye şeyhine verilecek, geri kalanı vakıf için harcanacaktır (BOA, TK.GM.d., 2179/13). Zaviyede kalacak misafirlerin kullanması için vâkıf, 30 kebe ve otuz yastık ile mutfak için 6 adet ağaç sini, üçer vukıyye (okka=400 dirhem) (Kallek, 2007, 338) ağırlığında 10 tencere, 20 vukıyye ağırlığında mîrî kazan, ikişer vukıyye ağırlığında 5 saç ayağı, üçer vukıyye ağırlığında 5 saç ayak, kazanlar için altı vukıyye (okka) ağırlığında bir saç ayağı, 20 vukıyye ağırlığında 2 kazan, beşer vukıyye ağırlığında 2 yemek kepçesi, 4 ibrik, 10 kevgir, 10 kepçe, her biri 200 dirhem olan 5 vukıyye ağırlığında kevgir, 2 et yahnisi kazanı, 1 uzun saplı demir kürek, birer vukıyye ağırlığında seksen adet sahan ve 250'şer dirhemlik 20 adet tepsi, bir havan testisi, iki kıyma satırı, bir koyun paralayacak satır, 200 kaşık, 10 ağaç kepçe, 10 vukıyye ağırlığında 1 kebab demiri, 5 vukıyye ağırlığında iki kebab tavası, 2 vukıyye ağırlığında bir tava ve 1 ağaç havanı tekkeye bağışlamıştır (BOA, TK.GM.d., 2179-13/14).

Beykoz kasabasında Hz. İmam Hasan ve Hz. İmam Hüseyin için چراغلارın yakılmasından ve Hz. Ali ve büyükler tarafından yazıldığı söylenen Kur'an-ı Kerim cüzlerinin bakımından sorumlu چراغدارlar zikredilen cüzleri okuyacaklardır.

⁴ Kebe: Çobanların ve köylülerin giydikleri ve yere serdikleri yünden kaba aba.

Kullanılmayan kebelar, yastıklar, 80 sahan, 20 tepsi, saç ayaklar, kepçeler ve tavalar gerektiğinde günlük birer akçeden kiraya verilecektir. Tencereler iki akçeye, kazanlar 5 akçeye kiralanarak vakfa gelir sağlanacaktır. Türbede kullanılmak üzere, 10 seccade, 2 büyük halı, 10 kebe ve 10 yastık tahsis edilecek, bunlar ziyaretçilerin kullanımına sunulacaktır. Çarıkla gelen fakir misafirlere 10 kebe ve 10 yastık ile her gece bir kere olmak üzere her biri 100 dirhem ağırlığında 10 adet fodla (ekmek) sunulacaktır. Yemek için ayrıca 30 akçe ayrılıp pirinç, mercimek ve buğdaydan yapılmış yemek verilecektir. Vakfiyede *çarıklı* tabirinin kimler için kullanıldığı açıklanmamıştır. Bu kavramın yoksul insanları tanımlamak için kullanıldığı muhtemeldir (BOA, TK.GM.d., 2179-13/18).

İmârette, cuma ve pazartesi geceleri pilav ve keşkek dağıtılacaktır. Bunun için günlük 400 dirhem et, 100 dirhem sadeyağ harcanacaktır. Et olmadığında veya sıkıntıya düşüldüğünde sütünden yararlanılmak üzere 4 su sığırı(manda) ineği alınıp zaviyede beslenecektir. Su ve kara sığırları, arabalar ve eşyaların isim ve sayısı vakfiyede ayrıca belirtilmiştir (BOA, TK.GM.d., 2179-13/11).

Vakfa ait esirler, kendilerinin dengi olan kimselerle evlendirilecektir. Bu usul evlatları arasında da devam ettirilecektir. Bu esirler ve evlatları vakıf için 10 yıl hizmet sunduğunda azat edilmiş olacaktır. Eğer kendilerinden veya evlatlarından ilim veya zanaatla uğraşmak isteyen olduğunda onlara engel olunmayacak, izin verilerek çalışmaları sağlanacak ve buradan elde edilen gelirler vakıf gelirlerine katılacaktır.

Erkek su sığırlarının ihtiyaç fazlası satılıp yerine 100'den az olmayacak şekilde su sığırı ineği bulundurulacaktır. Doğumdan kesilen su sığır inekleri ise satılacaktır. İhtiyaç fazlası erkek su sığırları satılarak geliri mandıranın ihtiyaçlarına sarf olunacaktır.

Esirlerin içlerinden uslu olup eski emektar olanlar azat edilecektir. Mandırada çalıştırılmak üzere kethüda tarafından 12 nefer esir satın alınacak, bunlardan ikisi hendekleri ıslah edecek, ikisi hayvanlara hizmet edecek, biri buzağıya bakacak, ikisi bostan ile uğraşacak ve bahçıvanlık yapacaktır. Bostancılar kethüdası bostanların bakımından sorumludur. Geriye kalan dört çift esirden iki çifti, nöbetleşe olmak üzere çift sürececek, diğer iki çifti de arabayla bostancılar hizmet edecektir. İki çift esir, çayır hizmeti görececek, iki oğlan dahi araba ve beygir ile odun getirecek, artan odunu da satıp mandıra kethüdasına teslim edecektir. Mandırada 1.000 koyun ve keçi olacak şekilde tedbir alınacaktır. 10 beygir, iki katar deve, 1.000 koyun ve keçinin ¼'ü çiftlikte duracak, bunlardan elde edilen gelirler, vâkıfın validesinin zaviyesinin masrafına sarf olunacaktır. Barkan'ın çalışmasında da işaret ettiği gibi padişahların ve vezir gibi önemli görevlilerin, savaşlarda elde edilen esirlerden hisselerine düşenleri vakıf arazilerinde çalıştırıldıkları bilinmektedir (Barkan, 1939, 40). Fıkıh kâideleri ve bu kuralların uygulanışı incelendiğinde köleler üç kategoriye ayrılmaktadır. Bunlar, vakıftan yararlanan (mevkûfün-aleyh) ve vakfedilen (mevkûf) köleler ve vakıf kurucusu(vâkıf) kölelerdir (Yediyıldız, 1982, 161). İncelenen vakıfdaki köleler mevkûf statüsündedir. Ayrıca vakıf yoluyla yapılan hizmetlerden de yararlanmaktadırlar. İsmail Efendi de yukarıda belirtildiği gibi köleleri vakfında istihdam ederek bunun ne şekilde olacağını, nasıl evleneceği, hangi koşullarda hürriyetlerini kazanacakları da vakfiyede ayrıntılı olarak görülmektedir.

Vakfiyede sınır uzunlukları tespit edilen Osmanlı köyündeki dört tarla ve bir çiftliği kendisi tasarruf edecek, elde edilen gelirin 1/10'u Medine-i Münevvere fukarasına, geriye kalan 9 hissedenden beşi, evlatlarından Seyyid Ahmed'e, ondan sonra silsile halinde evladlarına geçecektir. Dört hisse ise, İstanbul'daki Gül Cami Mahallesi'nde medfun olan merhum Yorgânî Emir Efendi'nin Zaviyesi masraflarına sarf olunacaktır.

Hız. Muhammed (S.A.V)'in ruhu ve Devlet-i Padişah-ı İslam için dua edilmek üzere Kom Köyü'ne giden yol üzerindeki Hassa-i Uzun Tarla'nın öşrü yalnızca cami şerifin imamı, müezzini, kayyumu, çerağdarı, hatibi ve vakfa hizmet eden personel için harcanacaktır.

Hatip ve İmam, beş sure ve ikişer cüz ile günlük dokuz akçe karşılığında bu görevi yerine getireceklerdir (BOA, TK.GM.d., 2179-13/16). Hatip bir başkası olduğunda günde iki cüz okuyacak sevabını İsmail Ağa'nın ruhuna hediye edecektir. Bu görevlilere günlük 6 akçe ücret verilecektir. İki müezzine nöbet ile günlük 4 akçe, iki kayyuma günlük 4 akçe, iki sakaya 4 akçe verilecektir. Zaviye-i mezburenin ferrâşlığını, bevvablığını, çerağ kandillerin yakılmasını saka ve kayyımlar yerine getirecektir. Bu dört görevliden birisi, tekke ve mescitte hizmet verip her zaman onlara açık tutacaktır (BOA, TK.GM.d., 2179-13/16).

Saka ve kayyımlar tekke fukarasından olacaktır. Eğer hücrede sakin olmayıp başka yerde kalırlarsa, gece ve gündüz ekmekten men olunmayacaklardır. Yine tekke fukarasından biri bevvab olacak ve kendisine günlük 2 akçe verilecektir. Tekkenin kayyımlarına günlük birer akçe zam yapılarak ikişer akçe ücret ödenecektir. Bunlar nöbetleşe bir gün bir gece hizmet edeceklerdir.

Vâkfın erkek evladına günlük 20'şer akçe, anasına 10 akçe ve cariyesine 4 akçe ücret verilecektir. Evlattan biri vefat ettiğinde ücret almayan vekiline intikal edecektir. Tekke şeyhi önce kendi evlatlarından olacaktır. Emr-i padişahîyle tahsis edilen günlük 20 akçeyi zaviyedâr olan Şeyh evladı alacaktır. Merhum Sultan Süleyman İmareti'nden seccadenişin için tayin buyrulan 13 kepçe çorbayı götüren kişiye günlük 3 akçe ücret ile bir kepçe çorba ve bir ekmek verilecek; şeyhe de iki kepçe aş ile bir ekmek sunulacaktır. Tekkedar olan kişiye bir gün türbede oturması şartıyla günlük bir kepçe aş ve bir ekmek ile bir akçe ücret verilecektir.

Zeyrek Ağa'nın ruhuna bağışlanmak şartıyla 500 salavat-ı şerif, 500 ihlas-ı şerif okuyacak kişiye iki akçe, Galata'da kale kapısında medfun Sultan Hatun'un ruhu için 500 ihlas-ı şerif ve salavat-ı şerif okuyana ise günlük 2 akçe olmak üzere toplam 4 akçe ödenecektir. Bu görevliler, nöbetleşe olarak türbede kalacaklardır.

Tekkede seher vaktinde kayyımlar, iki kez sofraya kurup çorbalar ikram edecek, kim olursa olsun tekkeye gelenleri, misafir olarak görecektir ve geçmiş sultanların ruhu için dua edecektir. Öğle vakitlerinde kayyımlar imaretten çorba ve fırından ekmekleri alıp üç sofraya kuracak her birinde beş kişiye yetecek yemek olacaktır. Ayrıca her sofraya tanesi 100 dirhem ağırlığında onar ekmek konulacak, her sofraya onar kişi olmak üzere kim olursa olsun men edilmeyecektir. Çarık ile gelen misafir aşhane yanındaki meskende ağırlanacak ve kendilerine hizmet verilecektir (BOA, TK.GM.d., 2179-13/17).

Merhum validesinin vakfından günlük et için iki akçe ayrıca günlük 3 vukıyye et verilecektir. Ekmek için 4 akçe tayin olunmuştur. Buna akçe zam edilerek günde 10 vukıyye ekmek verilecektir. Her vukıyyesinden dörder ekmek pişirilecektir. İmareten günde toplam verilen ekmek 40 adet olacaktır (BOA, TK.GM.d., 2179-13/18).

Günlük bir şinik⁵ pirinç ve bir şinik mercimekten çorba yapılarak her gece misafire sunulacaktır. Pazartesi gecelerinde bir kile keşkek pişirilecektir. Cuma gecelerinde bir kile pirinçten yapılmış pilav ikram edilecektir. İki yüz dirhem keşkek için 100 dirhem revgan-ı sade kullanılacaktır. Pilav için ikişer vukıyye sade yağ harcanacaktır. Bir akçe sebzeler, bir akçe hurda harcı, odun için de dört akçe sarf edilecektir. Emr-i Sultan ile yılda tayin olunan 60 çeki odundan her hücreye ikişer çeki odun verilecek, kalanı şeyhe teslim olunup içerde türbedar olanların ihtiyacı için sarf olunacaktır.

Vakfin hasırları için şehri 30 akçe tahsis edilecek, bir akçe zam yapılarak günlük 2 akçe harcanacaktır. Günlük 3 vukıyye, cuma geceleri ve pazartesi gecelerinde 5 vukıyye et alınacaktır. Ramazan gecelerinde birer kile pirinçten pilav pişirilecektir. Mevlid-i şerif her sene icra edilecek, bunun için bin akçe sarf edilecektir. Ayrıca 2.000 akçe harcanarak fukaraya yemek verilecektir. Bunun bin akçesiyle aşure pişirilip dağıtılacak sevabı Hz. İmam Hasan, Hz. İmam Hüseyin ruhu şeriflerine bağışlanacaktır. Keza Beykoz Köyü'ndeki tekkede her sene mevlid-i şerif için 1.000 akçe, aşureye 1.000 akçe ve fakirlere 1.000 akçe sarf olunacaktır.

Vakıf kurucusu olan Şeyh İsmail Efendi'nin validesinin zaviyesinde bulunan bimarhâne için bir oda bina olunup hasta olan tekke fukarası orada yatacaklar ve bir evli kimse hastalara hizmet edip günlük iki akçe kendine ve iki akçe hatununa verilecektir. Bir akçe kandil yağı, ekmek ve çorbaları da tekkeden karşılanacaktır (BOA, TK.GM.d., 2179-13/18).

Vakfin beytülmalına beytümalciler tarafından müdahale edilmemesi yönündeki Emr-i şerif gereğince, burada vefat eden kimsenin metrûkatı kadı tarafından taksim edilmeyecek, mirasçılara verilmeyecek, zaviyenin ve caminin ihtiyaçları için harcanacaktır. Ayrıca günlük olarak zaviyede kalan bacılar için bir sofraya kurulacak ve ikram edilecektir. Tekke bacılarının tekkede kalmalarına ve haklarını almalarına engel olunmayacaktır. Dört kandilin yağı için günde 4 akçe harcanacak, bu kandillerden biriyle türbe, biriyle cami, biriyle abdesthaneler ile bimarhâne ve biriyle de misafirlerin yemek yediği taamhane (imaret) aydınlatılacaktır. Zikrolunan 40 kebe, Gerede yastık, yorganları tekkenin bevvabı koruyacak; bevvab ve kayyımlar misafirin sofrasını kurup kaldıracaktır. Sofradan ekmeğin alınıp hücrelere götürülmesine müsaade edilmeyecektir. Eğer bölüşmek üzere alırlar ise buna mâni olunmayacaktır. Osmanlı Devleti'nde yoksulların doyurulma işini, imaretlerin, aşevlerinin, vakıfların ve zengin sofralarının üstlendiği bilinmektedir. Gelip geçen misafirlerin, fakir ve kimsesizlerin bu sayede günlük yiyecek ihtiyacı karşılanmakta ve devletin en önemli sosyal görevlerinden birisi bu şekilde halledilmektedir (Köç, 2015, 15).

⁵ “Memlekete göre isti’abı (kapasite-sığdırma) değişik bir hububat ölçüğü ki kilenin taksimatından olup”, Şemseddin Sami, *Kamus-ı Türkî*, s.795. “Grek kuru gıda ölçüğünün ismi olan hoînîksten geldiği ileri sürülmektedir (1 hoînîks=0,25 hemiektion= 2 ksestes= 4 kotile=1,08 litre). Ancak kelimenin diğer birçok Grek ölçü biriminin aksine Arapça’ya geçmediği ve büyük ihtimalle Türkler’le beraber Anadolu’da ortaya çıktığı göz önünde bulundurulunca aslının Çince’den alınma Uyğurca şing veya Kıpçakca şinük kelimesi olması daha muhtemel görünmektedir.”

Merhum Sultan Murad Han Vakfı Matbah-ı Âmiresi'nden on ikişer vukıyye olmak üzere 4 bal mumu bağışlanmıştır. Bunlardan ikisi minberin iki tarafında olan büyük şamdan için ayrılacak, diğer ikisi türbe-i şerifte Berat, Cuma ve Regâib gecelerinde yakılacaktır.

Vakfa ait nükûdun işletilmesi, Padişah III. Mehmed'in tahsis ettiği günlük verilen 20 akçe ile vakfedilen 20.000 akçenin onu onbir buçuk hesabı üzere (%15) işletilerek elde edilecek olan 2.000 akçenin tevliyetine salih ve mütedeyyin bir kişi mütevellî olacaktır. Bu mütevellîye günlük 20 akçe ücret ödenecektir. Günlük 10 akçe ile bir münasip kişi kâtip olarak görev yapacaktır. Günlük ücretle de iki kişi cabi yapılacaktır. Görüldüğü üzere devlet yöneticileriyle iyi ilişkiler kuran vakıflara tahsisatlar oldukça fazla yapılmaktadır. Nitekim Ankara Mevlevihanesi de siyasi otorite ile yakın ilişkileri sayesinde tarikata yardımlar almış ve güçlü bir ekonomik zemine oturmuştur (Köç, 2012, 547).

Zaviyedeki görevlerin şeyhliği, öncelikle kendisinde, öldüğünde evlatlarına, onların nesli son bulduğunda veya istemediklerinde silsile olarak azat edilmiş kölelerine ve aynı usul üzere onların evlatlarına intikal edecek, başkasına verilmeyecektir. Azat edilmiş kölelerin nesli de son bulduğunda zaviyedeki bütün görevler Sadât-ı Acem-i Geylânî'den başkasına verilmeyecek, Sâdat-ı Acem'e verilecek, Acem ve Arap evladı her hücrede Geylanî neslinden olacaktır. Ancak bunlar sâlih kimseler olacaktır (BOA, TK.GM.d., 2179-13/19).

Sonuç

Osmanlı Devleti, yönettiği tüm alanlarda otoritesini kurmuştur. Vakıflar da devletin otoritesine bağlı farklı idareciler tarafından yönetilen sistemlerin bütünüdür. Ayrıca bağımsız idare ve idarecilere sahip müesseseler olarak görmek gerekmektedir. Abdülkâdir Geylânî Hazretleri neslinden gelen Seyyid Şeyh İsmail Efendi'nin vakfiyesinin tahlili bize, onun toplumda ve devlet nezdinde önemli bir saygınlığı bulunduğunu göstermektedir. Bunun nedeni kendisinin seyyid ve bir tarikat şeyhi olmasıdır. Şeyh Seyyid İsmail Efendi Vakfı, cami, zaviye, aşevi, konukevi, bîmarhâne ve görevlilerin kaldığı evlerden oluşan bir külliye niteliğindedir. Burada misafirler, dervişler ve fakirlerin ihtiyaçları karşılanmıştır. Burada, eğitim ve dinî ihtiyaçların giderildiği sosyal devlet anlayışı içerisinde ihtiyaç duyulan alanlardaki eksiklikleri ortadan kaldıracak şekilde kuruldu. Vakfın gelirleri menkûl ve gayr-i menkûllerin olduğundan dolayı bulunduğu bölgenin iktisadî yapısına da olumlu katkılarda bulunmuştur. Vakıfların genel amacı, vakfeden kişi açısından, insanlara yardımcı olarak sevap kazanmasıdır. İsmail Efendi, açları doyurmak, yolcuları konaklatmak, hastaları iyileştirmek gibi birçok alanda kurduğu vakıf sayesinde hizmet yapmaktadır. Ekonomik açıdan zayıf, güçsüz, fakir, yaşlı, düşkün ve hasta olan kişilere hiçbir ücret ödemediği yardımlarda bulunularak sosyal hayata etki etmişlerdir. Vakfiyede şartlarla kendilerine gelir bırakılan kişiler geçimlerinin tamamını veya bir kısmını vakıftan temin etmişlerdir. Vakfa gelir kaynağı sağlamak için oda, ev, dükkan, han, bahçe, tarla gibi alanlarda yatırım yapılmış ve mahallenin imarına katkıda bulunarak bölgenin ticaretini ve canlılığını da sağladı. Zengin bir gelire sahip vakfın, İstanbul'un seçkin bir semtinde sosyo-kültürel açıdan önemli bir rola sahip olduğu anlaşıldı.

İsmail Efendi'nin vakfiyesinde kayıtlı olan vakıf malları ekler kısmında detaylı olarak verildi. Vakfiyede: 40 adet menzil, 23 ev ve 74 adet oda; tek odalı 64 ve üç odalı bir adet dükkan, dört adet ahır ve samanlık; bir adet kahvehane, buzhane, börekçi fırını, değirmen, macuncu dükkanı, hamam, armut- kiraz bahçesi; üç adet kayıkthane, beş adet mahzen, üç adet ekmek fırını bulunmaktadır. Dönümü vakfiyede belirtilmeyen mezra ve çayır ve 900 dönüm ekilebilir tarla da vakfa aittir. Canlı hayvan olarak 6 manda, 100 inek, 2 boğa, 50 kara sığır ve 10 kara sığır öküz ile bunlara ait olduğu belirtilen 10 çift araba vakfın hizmetindedir. Vakfiyede 102000 bin akçelik nakit parasının da bulunduğu kayıtlıdır. Menkûl ve gayrimenkullerden de anlaşılacağı üzere hatırı sayılır bir oranda ücretli veya ücretsiz çalışan bulunmaktadır. Ne kadar kişinin çalıştığı bildirilmese de vakfa ait kölelerin varlığı yine vakfiyeden anlaşılmaktadır. Seyyid İsmail Efendi'nin mülklerinin adetleri ve çeşitliliği vakfın büyüklüğüne işaret etmektedir.

İstanbul/Sirkeci-Beykoz ve çevresindeki toplumun sosyal ihtiyaçlarını önemli bir bölümünü karşılamak için kurulan vakıf, kurulduğu tarihten Osmanlı Devleti'nin sona erdiği döneme kadar faaliyetlerini sürdürmüştür. İsmail Efendi'nin vakfı sosyal tarih açısından XVI. yüzyılın sonlarında Osmanlı İstanbul'unda oynamış olduğu rolü göstermektedir. Bunun yanında beledî işler ve sosyal hizmetlerin bir kısmı da vakıf sayesinde gerçekleşmekteydi.

Kaynakça

A. Arşiv Kayıtları

Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi (BOA)

BOA, TK.GM.d., (Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü Defterleri), 2179.

BOA, C.EV., (Cevdet Evkaf), 614/30993, 586/29589.

BOA, HAT, (Hatt-ı Hümayun), 207/10871.

BOA, AE. SSLM.III, (Ali Emiri, Selim III), 189/11368.

Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü (TKGM)

TKG. KK. VKF. Cd.43-2184/2230/15

B. Araştırma ve İnceleme Eserler

Barkan, Ömer Lutfi. "Osmanlı İmparatorluğunda Bir İskân ve Kolonizatör Metodu Olarak Vakıflar ve Temlikler I, İstila Devirlerinin Kolonizatör Türk Dervişleri ve Zaviyeler". *Vakıflar Dergisi*, 2, (1942), 299-354.

-----, Ömer Lutfi. "XV ve XVI ıncı asırlarda Osmanlı İmparatorluğunda Toprak İşçiliğinin Organizasyonu Şekilleri". *İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası*, Sayı 1, (1939), 29-74.

Berki, Ali Himmet. "İslamda Vakıf, Zağanus Paşa ve Zevcesi Nefise Hatun Vakfiyeleri". *Vakıflar Dergisi*, (IV), (Tıpkı Basım PYS Vakıf Sistem Matbaası-Ankara 2006), (1958), 19-36.

-----, Ali Himmet. "Hukukî ve İçtimaî Bakımdan Vakıf". *Vakıflar Dergisi*, (V), (Tıpkı Basım PYS vakıf Sistem Matbaası-Ankara 2006), (1962), 9-13.

Çakır, Adalet. *Mehmet Rifat Efendi'nin Nefhatü'r-Riyâzi'l-Âliye'sinde Abdülkâdir-i Geylânî ve Kâdirîlik-I*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı İsam Yayınları, 2021.

-----, "Kâdiriyye". *Türkiye'de Tarikatlar: Tarih ve Kültür*, ed.Semih Ceyhan. 159-220. İstanbul: İsam Yayınları, 2015.

-
- Diclehan, Şakir. "Asırlarca Süren Bir Vakıf Örneği: Diyarbakır Örfioğlu Vakfı." *Vakıf ve Yoksullukla Mücadele*, ed. Mehmet Bulut-Cem Korkut-Safa Yıldırım. 175-185, İstanbul: Sabahattin Zaim Üniversitesi Yay., 2019.
- Dumlu, Emrullah. "XVI. Yüzyıl Osmanlı Uleması Arasında Para Vakıfları Etrafında Cereyan Eden Tartışmalar Ebussuûd, İbn Kemal-Çivizâde, Birgivi". *İLTED*, 44, (2015), 303-337.
- Ertem, Adnan. "Osmanlıdan Günümüze Vakıflar". *Vakıflar Dergisi*, 36, (1999), 25-65.
- Evliya Çelebi. *Günümüz Türkçesiyle Evliyâ Çelebi Seyahatnâmesi: İstanbul 1.Cilt 1.Kitap*. Hazırlayanlar: Seyit Ali Kahraman-Yücel Dağlı. İstanbul:YKY, 2003.
- İşık, Ayhan. *Meşihat Arşivi Belgeleri Işığında Seyyidler ve Nakîbü'l-Eşrâflık Müessesesi*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2013.
- Kallek, Cengiz. "Okka". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, 33/338-339. İstanbul:TDV Yayınları, 2007.
- Keskin, Yusuf Ziya. "İslamda Vakıf ve Toplum Açısından Önemi" . *Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2, (1996), 181-192.
- Köç, Ahmet. "Sicillere Göre Hacı Bayram-ı Velî Vakfı'nın Ekonomik Yapısı Üzerine Bir Değerlendirme". *Vakıflar Dergisi*, 55, (2021), 139-155.
- , "Osmanlı Devleti'nde Devlet-Tekke İlişkisinin Önemli Bir Tanığı: Halveti Şeyhi Sofyalı Bâlî Efendi ve Vakıfları". *Belleten*, 80, (2016), 797-822.
- , "Free Food Distribution in Ottoman Imarets or the Social Aspects of Nutrition". *Turkey at the Beginning of 21st Century: Past and Present*, ed. R. Efe-M. Ayışığı, Ö.Düzbakar-M. Arslan. 11-30. Sofia:St.Kliment Ohridski University Press, 2015.
- , "Mevleviler ve Devlet: Ankara Mevlevihanesi Örneği (Ekonomik Statü, Vakıflar ve Yönetim)". *Belleten*, 76 (276), (2012), 527-552.
- Köprülü, Fuad. "Vakıf müessesesinin hukukî mahiyeti ve tarihi tekâmülü". *Vakıflar Dergisi*, (II), (Tıpkı Basım PYS vakıf Sistem Matbaası-Ankara 2006), (1942), 1-36.
- Küçükbaşcı, Mustafa Sabri. "Seyyid". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 37/40-43, İstanbul:TDV Yayınları, 2009.
- Küçükkurt, Ülkü. "Seydiler (Afyonkarahisar) Düz Dokuma Yastıkları". *Korkut Ata Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 14, (2024), 1520-1529.
- Orbay, Kayhan. "Edirne II.Bayezid Vakfı'nın Mali Tarihi (1597-1640)". *GAMER*, I, (2012), 113-141.
- Öztürk, Nazif. *Menşei ve Tarihi Gelişimi Açısından Vakıflar*. Ankara: Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayınları, 1983.
- Selçuk, Furuzan. "Vakıflar (Başlangıçtan 18. Yüzyılına Kadar) Islamic Society and the West". *Vakıflar Dergisi*/VI, (1965), 21-29.
- Şemseddin Sami Bey, *Kamus-ı Türkî*, İstanbul İkdâm Matbaası, 1317-1318.
- Samsakçı, Mehmet- Karavelioğlu, Murat Ali. *Kitabelerin Kitabı Fatih-Fatih İlçesi Türk-İslam Devri Kitabeler Envanteri*. İstanbul: Bayem Ajans, 2016.
- Tanrıkulu, Ebubekir. *Batmayan Güneş Gavs'ul-Azam Abdulkadir Geylani (K.S)*. Ankara:Semih Ofset, 2016.
- Uludağ, Süleyman. "Abdülkâdir-i Geylânî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 1/234-239, İstanbul:TDV Yayınları, 1988.
- Usta, Sebahittin. *Trabzon'da Vakıflar (1550-1650)*. Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi, Trabzon, 2015.
- Uzunçarşılı, İsmail Hakkı. "Gazi Orhan Bey Vakfıyesi". *Belleten*, V/19, (1941), 277-288.
- , *Osmanlı Devleti'nin Saray Teşkilatı*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 1988.
- , *Osmanlı Devleti'nin İlmiye Teşkilatı*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 1998.

Yediyıldız, Bahaeddin. *XVIII. Yüzyılda Türkiye’de Vakıf Müessesesi Bir Sosyal Tarih İncelemesi*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 2003.

-----, “Türk Vakıf Kurucularının Sosyal Tabakalaşmadaki Yeri 1700-1800.” *Osmanlı Araştırmaları*, III, (1982), 143-164.

Yenice, Sedat-Yenisu, Ersin, “Genel Olarak Para Vakıfları.” *Düşünce Dünyasında Türkiz*, 8/44, (2017), 69-80.

C. İnternet Kaynakları

<https://kulturenvanteri.com/yer/sirkeci-dede-turbe-ve-haziresi/#16/41.027387/28.955785>,

URL 1: Erişim 04 Kasım 2021

<https://www.vgm.gov.tr/kurumsal/tarihce/vakif-deyimleri-ve-terimleri-sozlugu#dic3>, URL 2: (Erişim 7 Kasım .2021).

Kallek, CENGİZ, "ŞİNİK", Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi. <https://islamansiklopedisi.org.tr/sinik> (Erişim 12 Kasım 2022.).

Extended Abstract

In Ottoman society, foundations were established for a variety of purposes, including the construction of mosques, schools, madrasas, libraries, roads, bridges, fountains, hospitals, and water wells. The primary objective of establishing a foundation was to be remembered for one's good deeds in this world and to gain the bliss of the hereafter. Those who spent their halal wealth or property for the sake of Allah could achieve this goal. Sheikh Seyyid İsmail Efendi likewise established a family foundation with the same objective. Foundations have long played an important role in the life of society and the state in Turkish-Islamic states. The foundation established by İsmail Efendi in Istanbul took its place in economic developments and pioneered the shaping of the social structure. It also contributes to cultural richness. The majority of the studies on foundations are on the law of foundations. This study aims to elucidate the distinctions and similarities between the period in question and the foundation established by a single individual. Furthermore, the foundation established by İsmail Efendi illuminates the intertwined religious, economic, municipal, and cultural aspects of Ottoman Istanbul. This study will contribute to similar studies by elucidating the responsibilities of the foundation towards the society and the state. The study reveals the role of the waqf in the social and economic life of Istanbul by identifying and analyzing the property and real estates of İsmail Efendi based on the waqf. Sheikh Sayyid İsmail Efendi established an authentic waqf, the ownership of which belonged to the waqf administration.

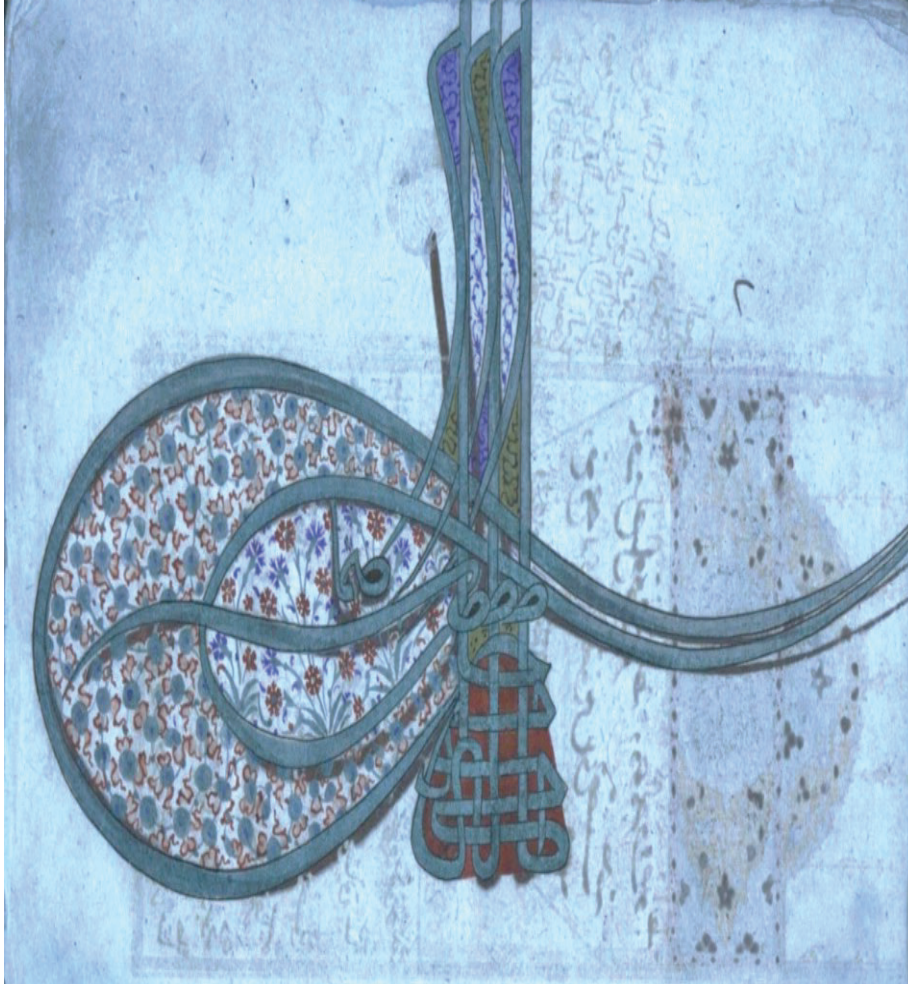
Seyyid İsmail Efendi was the son of Seyyid Mehmed Nurullah, who was known as the Yorgânî Ghazi Emir and was buried in the Ayakapı neighbourhood of Istanbul. In some records, he is also referred to as “Yorgânî Sheikh Seyyid İsmail Efendi” and “Sirkeci Emir”. Evliyâ Çelebi states that his grave is located in the vicinity of the Sirkeci Tekke, near the Gül Mosque in Istanbul. According to the endowment, his father was Es-Seyyid Mehmed (Shaykh Muhammad al-Muhtayhir bi-Buyurgânî), a descendant of Abdul Qadir Ghaylânî, who was alive in H.977/M.1569-70. In point of fact, he was one of the representatives of the Qādirî tariqa at this date. Mehmed Efendi's father was Cafer Efendi, who settled in Bursa. His father was Shaykh Abdullah al-Husaynî, and his father was Shaykh Abdürrezzâk. Some sources indicate that Sheikh İsmail Efendi was a drunkard and was reported to the Sheikhlislam, but he was nicknamed Sirkeci due to his ability to transform wine into vinegar in the presence of the judges. When the chronicles of the period are examined, there is no comprehensive information about İsmail Efendi's biography. Furthermore, Ottoman archival documents focus on the appointment and remuneration of foundation officials and the repair and rent of places such as mosques and

masjids, rather than on the subject of Sheikh Ismail Efendi's life. These documents are therefore outside the scope of this study. The waqf of the foundation established by Ismail Efendi contains information on slaves. Upon analysis of the rules of fiqh and their application, slaves can be divided into three categories.

These are the slaves who benefit from the waqf (mevkûfîn-aleyh), the slaves who are endowed (mevkûf), and the slaves of the founder (wâqif). The slaves in the analysed waqf were classified as mevkûf, indicating that they benefited from the services provided through the waqf. The waqf also delineates the conditions under which they would gain their freedom and the manner in which they would marry. The original copy of Sheikh Ismail Efendi Waqf is registered in the General Directorate of Land Registry and Cadastre Archive TKG. KK. VKF. Cd.43-2184 / 2230 / 15 is bound in leather and illuminated. A copy of the endowment is held in the Presidency Ottoman Archive, TK.GM.d fund number 2179.

Ekler:

Ek 1. Vakfiye'de Bulunan Padişah III.Mehmed'in Tuğrası (BOA, TK.GM.d. 2179)

Ek 2: Şeyh Seyid İsmail Efendi'nin Vakfiyesinin Giriş Kısmı (BOA, TK.GM.d. 2179)

Ek 3: Şeyh İsmail Efendi Vakfının Akarâtı

Akaratın Bulunduğu Yer	Özellikleri	Adet ve türü
Gül Cami Mahallesi	9 adet fevkânî (üst kat)	9 adet mülk menzil
Gül Cami Mahallesi	İki tarafı bahçe-avlu olan	4 ev
Gül Cami Mahallesi	Fevkani	2 oda
Fatma Hatun Medresesi ve Zaviyeye Sınır	Tahtânî ve fevkânî	3 odalı ev
Kazganî Hasan Çelebi'den	Satın alma	Menzil
Kemeraltına giden yol üzerinde	Altında ahır bulunan fevkânî	Menzil
İki tarafı Ali Subaşı oğulları ve Çavuşzade Mustafa Çelebi mülkleri ve diğer tarafı yol	Tahtânî ve fevkânî	İki oda menzil
Cafer Ağa Vakfı'nın yanında	Birbirine bitişik fevkânî	4 adet ev
	İçinde ahır ve tuvaleti olan	1 menzil
Üç tarafı yol ve bir tarafı Çerkes Bozacı mülküyle sınır	Fevkânî	3 adet ev ve altlarında dükkan, leblebi fırını ve üzüm değirmeni
Üç tarafı yol ve bir tarafı Çerkes Bozacı mülküyle sınır	Ahır ile birlikte	1 menzil
İki tarafı yol diğer taraflarında Çavuş Mescidi Vakfı, Müderris Ahmed Çelebi ve Terzi Hacı mülkleri	Birbirine bitişik müstakil tuvaletleri ve ahır olan fevkânî ve tahtânî	22 oda
Çukur Mescit Mahallesi'nde	Fevkânî, ahır ile birlikte	4 adet menzil ve evler
Yeni Kapı haricinde, Havuzlu Hamam yanında, Hisar Kapılarında	Hisarın iki bedeni arasında	10 oda dükkan
Bir tarafı hisara sınır		2 oda dükkan
Hisarın kapılarından Hz. Eyüb Ensârî dâhilinde merhum Toklu Baba Mahallesi'nde	Fevkânî ocaklı	8 ev (bir odalı) 7 oda dükkan
Eğri Kapı dâhilinde bir tarafı hisar, diğer bir tarafı Yani adlı kafirin mülkü	Çingene odaları	12 oda
Galata Kazası'na tabi Yenihisar'ın kurbunda İstinye ile Yeniköy arasında	Tahtânî ve fevkânî, ahırıyla birlikte	İki ev (iki odalı) 1 menzil
Üsküdar Kazası dâhilinde At Pazarı Kapısı yakınında	Fevkânî	1 ev (ahırıyla birlikte) 4 oda dükkan (Üstünde 4 oda ve bir avlu)
Çavuş Mahallesi'nde	Fevkânî	1 adet 3 odalı dükkan
Cedîd Mahallesi'nde bir tarafı Börekçi Ali mülkü ve iki tarafı yol	Fevkânî	İki oda ev ve ahır ve sofa

Üsküdar Kazası dâhilinde	Fevkânî	İki dükkân İki oda
Anadolu Yakası'nda Yoros Kazası'na tabi Beykoz Kasabası'nda	Fevkânî ve tahtânî	Mülk menzil
Ayasofya Kebir Vakfı'na yıllık	60 akçe mukaatası olan	10 bab dükkân
Kasaba-i mezbûrede cami şerif mukabelesinde bir tarafı derya, bir tarafı vadi, bir tarafı kayıkhaneye ile sınır	Fevkânî ev ile tahtânî	5 bab dükkân, Mahzen, Tuvaletleriyle birlikte 5 adet menzil
Beykoz Kasabası'nda hudutları bilinen ve uzunluğu 40 zira', genişliği denize kadar 65 zira' olan	Merhum Sultan Selim Atik Vakfı'na her sene 8 akçe mukataalı yer üzerinde	Kahvehane ile tatlı buzhane olan mülk
Kasaba-i mezbûrede vadinin kurbunda bir tarafı Arnavud Mustafa Buzhanesi, bir tarafı hamam iskelesi, bir tarafı derya ve bir tarafı yol ile sınır	Uzunluğu 60 zira', genişliği 30 zira' olan Sultan Selim Vakfı'ndan 3000 akçe icare-i muaccele ile her sene 10 akçe mukataa ile aldığı boş arazi	Tekkenin kayıkları durmak için bina ettiği üç kayıkhaneye,
Kaza-i mezbûrede mektep mukabelesinde bir tarafı vadi, üç tarafı yol ile sınırlı	Sultan Selim Vakfı'na her sene 40 akçe mukataası olan arsada bina ettiği	Bir börekçi fırını, 15 dükkân ve üstünde 20 oda ve 4 bab mahzen, iki kenef ve bekâr odaları denilen odalar ve bir miktar boş arazisi olan bir menzil
Kasaba-i mezbûrede çarşı içinde bir tarafı Cingan Bali mülkü, bir tarafı dere, bir tarafı berber dükkânı, bir tarafı yol ile sınırlı		İki oda dükkân ve fevkinde iki bab odası olan menzil
Kasaba-i mezbûrede Ayazma ardında bir tarafı Yeniçeri mülkü ile muhtesip İsmail mülkü, bir tarafı İskender Paşa mülkü ve bir tarafı yol ile sınırlı		Sığır damı ve ahır ile üstünde 3 ocaklı evleri, armut bahçesini içeren menzil
Kasaba-i mezbûrede Ayazma mukabelesinde		4 bab fevkânî odaları ve ekmekçi fırını, değirmen, ahır, mahzeni ve kenefleri olan (tuvalet) menzil
Kasaba-i mezbûrede Ali Çelebi'den satın alınan menzil karşısında, bir tarafı Türbeci Ali Bey mülkü, bir tarafı mektep ve iki tarafı yol ile çevrili	Fevkânî	Dört adet oda ve iki bab fevkânî ev ile ahır ve tahtânî 4 adet dükkân

Kasaba-i mezbûrede birbirine bitişik		10 bab evli odaları ve müstakil kenefleri olan menzil
bir tarafı tellal Arap mülkü, bir tarafı Topçu Hatun mülkü ile çevrili olan		iki bab evli odaları
Kasaba-i mezbûrede köprübaşında Mehmed Çelebi'nin evi karşısında		iki bab fevkânî evler ve kapu yanında 3 bab dükkân, ahır ve önünde bir misafirhane
Kasaba-i mezbûrede Ayazma karşısında Ak Baba'ya giden yol üzerinde	Merhum Sultan Selim Han Vakfı'ndan her sene 100 akçe mukaatası olan	kiraz bahçesi,
Kasaba-i mezbûrede Ali Bahadır nam Karye kurbunda Akbaba yolunda Dereseği nam mahalden yukarıda		iki bab fevkânî ve tahtânî ahır, fırını ve kiradaki menzil, üç bab fevkânî evler ve tahtânî ahır, iki yerde samanlık, taşrasında 3 bab fevkânî evler, selamlık ve tahtında ahır, macuncu dükkânı, fırın, hamam, kenef olmak üzere gelir getiren mülkler,
Ali Bahadır Köyü'nde bir tarafı mîrî çayır ve bir tarafı yaya yolu olan		Usta Mehmed'den satın alınan bahçe
Karye-i mezbûrede		değirmen ve padişah tarafından verilen mezzarlar ve çayırar,
Karye-i mezbûrede bir tarafı Yeniçeri Ahmed'in hatunu Fatıma mülkü, bir tarafı dağ ardından gelen yol ile sınır Münakkaş oğlu Mehmed'den alınan yerler, Bostancılar Kethüdası yeri, mîrî çayır ve Hamza mülkü ve Üstad Mehmed'den alınan tarlalar ve çayırar; Bostancılar Kethüdası değirmeninden Kumköy'e giden yolda Serçelikden Köstendil çayırarına ve tarlaları ve ağaçları, uzun tarla gibi yerler		
Sultan Murad Han tarafından ihsan buyurduğu	Emir Hacı Çiftliği	900 dönüm ekilebilir tarla
Merhum Esseyid Mehmed Zâviyesinde olan büyük dolap içindeki mülk (Bunların isimleri ve adedi defterde kayıtlı denilmektedir. Fakat bu dolap içerisindeki eşyaların cins ve miktarı belirtilmemiştir. Bunların vakıf için gelir getiren eşyalar olması muhtemeldir.)		
Ayrıca üç çift su sığır öküzü ve 100 su sığırı ineği, iki su sığırı boğası, elli adet karasığır ineği, bir boğa, 5 çift karasığır öküzü ve bunlar için 10 çift araba		

23 erkek, diğerleri kadın olan toplam 37 köle (Bunların isimleri şöyledir: Rus Haydar, Ahmed, Hasan, Dilaver, Yusuf, Yahya, diğer Yusuf, Muharrem, Yalpar, Rıdvan, Macar İskender, Çakır, Hüsrev, Abdullah, Ferhad, Sefer, Boğdanlı Givan, Gürcü Kasım, Çerkes Yusuf, Arap Feyyaz, Cevarım, Rusya Mülayim ile Yasemin, Servinaz, Ketamar, Gürci Servinaz, Yasemin, Bulgaristanlı Kazmin, Kıbrıslı Canfeda, Nemçe-i Yarkatebe, Kamile, Boğdanlı Kâmuran, Memnûne binti Hüsrev, Abide binti Givan ve Aîşe binti Abdullah.)		
Aşevinde kullanılmak üzere 500 sahan, 500 tepsi, 10 kazan, 10 tencere, 10 küçük tencere, 10 saç ayak, 10 bakır tepsi, 10 kepçe, 10 kevgir, 4 ibrik, 4 adet demir kepçe, 4 tepsi, 2000 kaşık, 200 ağaç sini, 10 simat (yemek masası), 4 imaret bakracı, 6 güğüm, 6 şamdan bal mumu için, 2 büyük şamdan ve buhurdan		
Keza 9 tencere, iki hamam leğeni, dört güğüm, üç câme-şuy (çamaşır) leğeni, üç bakır sini, bir tava, iki havan, yedi tas, on kebir tekli sahan, dört yahni tepsisi, beş sahan, iki kapaklı tas, bir kapaklı cam tas, iki tabak sofrası, üç miyane (orta boy) sahan, üç hademe leğeni, beş bakır ibrik, iki maşrapa, beş kara sahan, üç hamam tası, bir süt süzeği, üç kepçe, bir kevgir, üç şamdan, iki kazan, üç baklava tepsisi, dokuz meyve tepsisi, dört bakraç, üç büyük tas, bir küçük tas, on kebe, üç valence, dokuz kalıçe(küçük halı), üç vâle(ipek seccade), iki nemedi seccade, dört kalın seccade olmak üzere ev eşyaları		
Emir Sultan ile Beykoz İskelesi'nden Mahruse-i İstanbul'a gelen vakıf kayığı, (7 hisse ise kayıkları işletenlere verilmiştir.)		
Yedi <i>Mushaf-ı Şerif</i> , bir kıt'a vaaz yapacak kişilerin kullanması için bir <i>Tefsîr-i Hüseyin</i> ,		
200 bin akçesinin yarısı olan 100 bin akçe para		
2.000 akçe		